

Визначено, що оптимізація грошових потоків є важливою складовою фінансового менеджменту підприємства.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності затвержені наказом Міністерства фінансів України від 23.03.2013 р. № 433 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
3. Андрієць В.С. Дослідження основних сутнісних характеристик “грошових потоків підприємства” / В.С. Андрієць // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №8. – С. 167-171.
4. Бернар И. Толковый экономический и финансовый словарь. Т.1. /И. Бернар, Ж.-К. Колли. – М.: Международные отношения, 1994. – 874 с.
5. Бланк И.А. Управление денежными потоками / И.А. Бланк. – К. : Ника-центр, Эльга, 2002. – 736 с.
6. Бондар М.І. Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю / М.І. Бондар. – К.: КНЕУ, 2008. – 280 с.
7. Бочаров, В.В. Корпоративные финансы / В. В. Бочаров, В.Е. Леонтьев.– СПб.: Питер, 2004. – 592с.
8. Боярко І.М. Інвестиційний аналіз: навч. посіб. / І.М. Боярко, Л.Л. Грищенко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 400 с.
9. Брігхем С. Основи фінансового менеджменту [пер. з англ.] / С. Брігхем. – К. : Молодь, 1997. – 1000 с.
10. Горбова Ю.Ю. Грошові потоки і їх оптимізація на підприємстві / Ю.Ю. Горбова // Матеріали XIV наук.-техн. конф. ВНТУ, (23-24 березня 2016 р., м. Вінниця), [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2016/paper/view/1350>.
11. Економічний аналіз: навч. посіб. / за ред. проф. Ф.Ф. Бугинця. – Житомир: Рута, 2003. – 680 с.
12. Завора Т.М. Теоретичні основи аналізу та оптимізації грошових потоків підприємства / Т.М. Завора, О.С. Берест // Економіка і регіон. – 2014. – №4(47). – С. 74-79.
13. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. /Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2005.– 485 с.
14. Крамаренко Г.А. Фінансовий менеджмент: підруч. / Г.А. Крамаренко, О.Е. Чорна. – К.:Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.
15. Лігоненко Л.О. Управління грошовими потоками: навч. посіб. / Л.О. Лігоненко. Г.В. Ситник. – К.: КНТЕУ, 2005. – 255 с.
16. Литвинчук Т.В. Грошові потоки в системі управління підприємством / Т.В. Литвинчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – №6. – Т.1 – С. 86-90.
17. Нагайчук В.В. Управління грошовими потоками підприємства / В.В. Нагайчук // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – Випуск 1(52). – С. 245-249.
18. Поддєрьогін А.М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства / А.М. Поддєрьогін, Я.І. Невмержицький // Фінанси України. – 2007. – № 11. – С. 119-128.
19. Семенова С.М. Економіко-математична модель оптимізації грошових потоків підприємства / С.М. Семенова // Вісник ЖДТУ. – 2014. – №4(70). –С. 86-91.
20. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
21. Щербань О.Д. Фактори впливу на грошовий потік в сфері інвестиційної діяльності / О.Д. Щербань // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. – №52. – С. 157-162.

Рецензент д.е.н., професор Вахович І.М.

УДК 336.64

Полінкевич О.М., д.е.н., професор

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто основні риси фінансових ресурсів підприємств в поведінковій економіці, описано принципи їхнього використання. Значна увага приділена взаємозв'язку формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємств. Визначено напрями використання фінансових ресурсів підприємств з урахуванням особливостей поведінкової економіки. Окреслено особливості використання фінансових ресурсів підприємств.

Ключові слова: поведінкова економіка, фінансові ресурси, підприємство, використання та формування фінансових ресурсів, модель

Polinkevych O.

FEATURES OF THE USE OF FINANCIAL RESOURCES OF ENTERPRISES IN THE CONSEQUENCES OF THE BEHAVIOR ECONOMY

The main features of financial resources of enterprises in behavioral economy are considered, principles of their use are described. Considerable attention is paid to the relationship between the formation and use of financial resources of enterprises. The directions of use of financial resources of the enterprises with the account of features of behavioral economy are determined. The features of the use of financial resources of enterprises are outlined.

Keywords: behavioral economy, financial resources, enterprise, use and formation of financial resources, model

Полинкевич О.Н.

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ПОВЕДЕНЧЕСКОЙ ЭКОНОМИКИ

Рассмотрены основные черты финансовых ресурсов предприятий в поведенческой экономике, описаны принципы их использования. Значительное внимание уделено взаимосвязи формированием и использованием финансовых ресурсов предприятий. Определены направления использования финансовых ресурсов предприятий с учетом особенностей поведенческой экономики. Определены особенности использования финансовых ресурсов предприятий.

Ключевые слова: поведенческая экономика, финансовые ресурсы, предприятие, использования и формирования финансовых ресурсов, модель

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливим науковими та практичними завданнями. Прагнення підприємств утримати та розширити свої позиції на ринку спричинено динамічним розвитком економічних систем, правильно обраною стратегією і тактикою діяльності, систематичною оцінкою ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства. На нього впливає формування і використання фінансових ресурсів, які характеризують забезпеченість власними обіговими коштами, нормованими запасами товарно-матеріальних цінностей, оборотністю коштів, платоспроможністю та стійкістю підприємства. Використання фінансових ресурсів підприємства є важливою складовою системи управління його діяльністю, завдяки якій вирішуються завдання фінансового менеджменту. Ефективне використання фінансових ресурсів є передумовою розвитку підприємства та досягнення стратегічних цілей діяльності.

Тому проблеми використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах є актуальними в умовах поведінкової економіки.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблема формування та використання фінансових ресурсів підприємств в поведінковій економіці займалися такі науковці, як Л.О. Кустріч [5], І.П. Ткаченко [7], Я.Б. Дропа [3], О.М. Терешко [3], С.С. Савіна [6], А.М. Кірсанова [4], І.В. Точонов [4], Ю. Вовк [2], Л.В. Бражник [1], Полинкевич О.М. [9], Каміньський Р. [9] тощо. В економічній літературі існує безліч підходів до трактування поняття, фінансові ресурси підприємства. Л.О. Кустріч стверджує, що використання фінансових ресурсів підприємств свідчить про те, що чим більше за розмірами організація, тим кращі кліматичні й економічні умови, тим ефективніше використовуються фінансові ресурси. Це виражається у високому рівні показників рентабельності організації, а також у підвищенні фінансової стабільності і ділової активності [5, с. 24].

І.П. Ткаченко зазначив, що система управління фінансовими ресурсами може вважатися досить ефективною лише у тому разі, коли вона дає змогу не лише раціонально використовувати наявні ресурси, а й забезпечити активний системний пошук можливостей подальшого розвитку підприємства [7, с. 52].

Л.В. Бражник розглянуто поняття, значення фінансових ресурсів та їх характерні риси. Досліджено складові та структуру джерел фінансування фінансових ресурсів, обґрунтовано доцільність їх збалансованості. Проведено аналіз динаміки фінансових результатів підприємств України, розглянуто проблеми політики формування та ефективності використання фінансових ресурсів. Обґрунтовано модель механізму забезпечення фінансовими ресурсами підприємств за блоками формування та використання. Встановлено, що практично на кожному підприємстві є проблеми формування фінансових ресурсів. Динаміка фінансових результатів підприємств України свідчить про зниження їх прибутковості, що суттєво обмежує власні джерела формування фінансових ресурсів, а також можливість погашення залучення фінансових ресурсів. Тому суб'єктам господарювання необхідно ефективно використовувати фінансові ресурси [7, с. 782].

А.М. Кірсанова, І.В. Точонов визначив, що удосконалення використання фінансових ресурсів на підприємстві можливо шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів на підприємстві. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності [4, с. 122].

Проте в їхніх працях достатньо повно не розкрито та не обґрунтовано особливості використання фінансових ресурсів підприємств в умовах зростаючої конкуренції на ринку та поведінкової економіки.

Цілі статті. Визначити особливості формування фінансових ресурсів підприємств в умовах зростаючої конкуренції на ринку та поведінкової економіки

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основними рисами фінансових ресурсів в умовах поведінкової економіки є:

- 1) обмежена мобільність використання;
- 2) джерело доходу для розвитку;
- 3) об'єкт економічного управління;
- 4) систематичний вплив фактора ризику та імовірнісний характер;
- 5) специфічні правила формування і використання підприємствами;
- 6) об'єкт купівлі-продажу, права власності та розпорядження;
- 7) здатність до перетворення;
- 8) цільовий характер використання;
- 9) сезонність формування та використання;
- 10) виробничий та інвестиційний ресурси;
- 11) нераціональність поведінки при прийнятті рішень.

До основних принципів використання фінансових ресурсів підприємств належать:

1) динамізм, гнучкість та оперативність – невизначеність зовнішнього середовища вимагає швидкого реагування, відповідних адаптаційних кроків, здатності до використання привабливих пропозицій та ухилення від несприятливого впливу, виявлення недоліків та прорахунків і усунення їх;

2) децентралізація – кожне підприємство має свої потреби щодо управління фінансовими ресурсами, відповідно до індивідуальних умов діяльності. Вона

характеризується втратою часу та розпорошеністю контролю, що негативно впливає на оперативність прийняття рішень;

3) раціональне залучення та розміщення – в умовах обмеженості фінансових ресурсів підприємств це забезпечить достатнє фінансування усіх напрямів його діяльності;

4) орієнтація на ринкове регулювання – процеси розвитку підприємств мають бути підпорядкованими ринковим законам та нераціональній поведінці споживачів, що спроможне забезпечити підвищення прибутковості;

5) адекватність та відкритість – управління фінансовими ресурсами має бути відкритим для змін зовнішнього та внутрішнього середовища, адекватно відображати ситуацію як на підприємстві, так і враховувати розвиток сектору економіки.

На використання фінансових ресурсів підприємств впливають чинники, які можна об'єднати в такі групи: функціональні та забезпечувальні елементи, організаційно-економічні елементи, організаційно-технологічні особливості виробництва. Поєднання елементів формування та використання фінансових ресурсів підприємств запропоновано Л.В. Бражник [1, с. 782]. Наведемо модель поєднання формування та використання фінансових ресурсів в умовах поведінкової економіки (рис. 1).

Рис. 1. Модель взаємозв'язку формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємств*

* побудовано автором за [1, с. 782]

Запропонована модель здатна забезпечити раціональне формування фінансових ресурсів головним чином на підставі використання сприятливого зовнішнього впливу.

Кваліфіковане внутрішнє управління фінансовими ресурсами за виділеними в моделі елементами дає змогу підвищувати ефективність використання авансованого капіталу підприємства. Для ефективного відтворення та максимального примноження фінансових ресурсів важливо чітко дотримуватись спрямування отриманих грошових коштів з різних джерел фінансування в певні конкретні категорії активів [1]. Використовуючи фінансові ресурси слід звертати увагу на напрями використання. Основними напрямками є:

- 1) реалізація тактичних та стратегічних цілей підприємства;
- 2) налагодження ефективної співпраці із контрагентами на ринку;
- 3) розробка моделей функціонування та прогнозування зміну стану підприємства під впливом чинників зовнішнього та внутрішнього середовища;
- 4) забезпечення фінансової, інвестиційної, операційної діяльності підприємства

Висновки. Особливостями використання фінансових ресурсів в умовах поведінкової економіки є:

по перше, під ними розуміємо грошові фонди, які вказують на місце їх створення і належність до суб'єктів фінансових відносин, джерела створення та призначення;

по друге, капітал є реальним об'єктом, на який можна постійно впливати щодо отримання нових доходів підприємства та використання зобов'язань. Тобто, капітал – це об'єктивний фактор виробництва. Він є перетвореною формою фінансових ресурсів;

по третє, на використання фінансових ресурсів впливає поведінка контрагентів (споживачів, конкурентів, постачальників). Причому ця поведінка є нераціональною і її важко спрогнозувати. Проте необхідно враховувати їхні смаки, уподобання, використовуючи маркетингові інструменти;

по четверте, не завжди можна прослідкувати поведінку суб'єктів господарювання щодо інвестування через лобіювання особистих інтересів;

по п'яте, розподіл фінансових ресурсів повинен відбуватися згідно стратегічних цілей, оскільки фінансові ресурси – це власний, позиковий та залучений грошовий капітал, що використовується підприємствами для формування своїх активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою одержання відповідних доходів і прибутку.

Список використаних джерел:

1. Бражник Л.В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання / Л.В. Бражник // Економіка і суспільство. – 2010. – №5. – Т.3. – С. 103–107.
2. Вовк Ю. Організаційно-економічний механізм управління раціональним використанням ресурсів [Електронний ресурс] / Ю. Вовк // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип. 1 (4). – Режим доступу до журн. : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2Q11/11vyuvr.pdf>.
3. Дропа Я. Б. Формування фінансових ресурсів підприємств в сучасних умовах розвитку фінансової системи [Електронний ресурс] / Я. Б. Дропа, О.М. Терешко. – Режим доступу : <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/60-1.pdf>.
4. Кірсанова А.М. Фінансові ресурси підприємства та ефективність їх використання / А.М. Кірсанова, І.В. Точонов // Збірник наук. праць ДонНАБА. – 2015. – Вип. 1. – С. 116–122.
5. Кустріч Л.О. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні / Л.О. Кустріч // Агросвіт. – 2018. – № 1. – С. 18–24.
6. Савіна С.С. Організаційно-економічний механізм управління підприємством молочної промисловості / С.С. Савіна // Збірник наук. праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 3 (69). – Т. 2. – С. 162–167.
7. Стратегії та технології інноваційного розвитку корпорацій : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Полінкевич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 416 с.
8. Ткаченко І.П. Фінансові ресурси підприємств: управління ефективністю формування та використання / І.П. Ткаченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 19. – С 46–52.
9. Polinkevych, O. & Kamiński, R. (2018). Corporate image in behavioral of business entities. Innovative Marketing. V.14, Issue 1. Retrieved from [http://dx.doi.org/10.21511/im.14\(1\).2018.04](http://dx.doi.org/10.21511/im.14(1).2018.04). [in English]